

Motion till riksdagen 2018/19:2457

av **Tuve Skånberg m.fl. (KD)**

En svensk författningsdomstol

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten att inrätta en svensk författningsdomstol och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Demokratin måste ständigt försvaras. En stark grundlag med tydliga mänskliga rättigheter är ett fundament i en demokrati. Maktdelning mellan de politiska nivåerna och mellan de lagstiftande, verkställande och dömande organen är en god princip för en demokratisk utveckling. Detta synsätt överensstämmer med den kristdemokratiska människosynen om att alla människor är ofullkomliga. Inbyggt i landets maktsystem bör finnas tydliga korrektiv mot maktmissbruk och maktkoncentration.

Sverige har ingen långvarig tradition av maktbalans i det politiska systemet. Den svenska konstitutionen bygger på folksuveränitetsprincipen och har i mindre grad beaktat maktdelningsprincipen. Historiskt sett har den starka kunga- och centralmaktens ställning som överhet även över den kyrkliga förkunnelsen starkt bidragit till detta. Även om 1809 års regeringsform delvis anses bygga på ett maktdelningstänkande har det i mindre utsträckning haft konstitutionell effekt, bortsett från att riksdagen och regeringen idag utgör två maktcentrum intimt ihopkopplade genom parlamentarismen. Den dömande makten har haft en underordnad ställning och kan knappast anses utgöra ett separat maktcentrum. Den blygsamma utformningen och användningen av lagprövningsrätten torde vara ett exempel på detta.

Kristdemokraterna har i många år fört fram behovet av en svensk författningsdomstol för att stärka skyddet för de grundläggande fri- och rättigheter som fastställts i grundlagen. En författningsdomstol ska vara oberoende och pröva olika politiska ärenden mot grundlagarnas syfte. Domstolen ska kunna häva beslut som strider mot grundlagarna. Inrättandet av en författningsdomstol skulle markera att frågan om lagars och andra normers förenlighet med grundlagen tas på allvar. En författningsdomstol kan också stärka enskilda individers möjlighet att hävda sina fri- och rättigheter gentemot statsmakten.

Kristdemokraterna menar att lagprövningen idag inte har en tillräckligt framträdande roll i de ordinarie domstolarnas verksamhet. Tyngdpunkten i arbetet i domstolarna måste med nödvändighet ligga på mer vardagsnära frågor såsom brottmål eller skattefrågor. Med en författningsdomstol för grundlagsfrågor skulle dessa prövas med högsta tänkbara kompetens.

Sveriges inträde i EU har medfört att det så kallade uppenbarhetsrekvisitet tagits bort (det togs bort i revideringen av regeringsformen 2010). Därmed ligger vägen för inrättande av en svensk författningsdomstol öppen, enligt utredningen Olika former av normkontroll (SOU 2007:85).

Den lagprövning som görs innan ett lagförslag går till riksdagen är enligt vår mening inte tillräcklig. Remissförfarandet och Justitiedepartementets konstitutionella granskning är enbart rådgivande. Inte heller Lagrådet, som förvisso har en särskild tyngd genom att domare från Högsta domstolen sitter i rådet och gör en självständig granskning, kan anses fylla en författningsdomstols roll. Lagrådets yttrande är inte bindande för regeringen. KU har en politisk sammansättning utifrån riksdagsmandaten och i praktiken kan man därför inte tala om en lagprövning.

En författningsdomstol har även fördelar ur ett internationellt perspektiv. I en tid när många länder har en sådan domstol och när Europadomstolen och EU-domstolen har en liknande funktion inom Europarätten kan en svensk författningsdomstol ha goda förutsättningar att hävda svenska konstitutionella intressen såsom tryck- och yttrandefriheten och offentlighetsprincipen.

Tuve Skånberg (KD)

Andreas Carlson (KD)

Mikael Oscarsson (KD)

Robert Halef (KD)

Lars Adaktusson (KD)

Ingemar Kihlström (KD)